

Độc Sách “Việt Nam Mạnh Hổ hay Mèo Rừng” của Phạm Văn Thuyết Ph.D.

Hạ Long Bụt sĩ Lưu Văn Vịnh

Cuốn sách quý hiếm của gs Phạm văn Thuyết giúp người trong nước nhìn ra vị trí và mức độ của kinh tế VN trong bối cảnh Đông Á, giúp người Việt hải ngoại nhìn ra mấu chốt vấn đề thực tế của VN, tránh được những diễn giải hàm hồ. Trong và ngoài đều hiểu rằng VN với 90 triệu dân thông minh, trí thức sắc sảo, có thể trở thành mãnh hổ chứ không phải mèo rừng nếu không bị xích sắt kìm hãm lại.

Cuốn sách 221 trang (Trẻ xb 9-2013), của một chuyên gia kinh tế quốc tế, đầy kinh nghiệm nửa thế kỷ, từ thời Việt Nam Cộng Hoà tới Ngân hàng Thế giới, xuyên qua nhiều dự án phát triển tại các nước Á-Phi. Tác giả, GS Phạm Văn Thuyết Ph.D., trong cuốn sách loại Kinh tế xã hội hiếm hoi này, đã vạch ra những nét chính yếu trong hành trình phát triển Kinh tế Việt Nam, từ thập kỷ 1960, qua 70, 80 cho tới hiện tại, với những nhận xét chuyên môn, khách quan, điềm tĩnh, chỉ lối ra, lối thoát, cho một nước chậm tiến, đưa kế sách xây dựng... khiến người đọc thấy được tổng thể và chi tiết, thấy được Việt Nam trong bối cảnh Đông Á, giữa Singapore, Mã Lai, Thái, Nam Dương, Hàn quốc, Nhật Bản...

1- Sau 20 năm chuyển đổi, VN từ mức thu nhập 2-300usd một năm nay đã đạt mức thu nhập trung bình (hạng thấp 1500usd-trong khi Thái Lan trên 5000, Tàu trên 6000), nhưng nếu không thay đổi toàn diện thì sẽ dậm chân tại chỗ, bị các nước trong vùng bỏ xa 20-30 năm, họ đã cất cánh phát triển, là vì VN đã bỏ lỡ cơ hội bùng nổ thương mại toàn vùng thập kỷ 70, và bây giờ vẫn lấy *quốc doanh* làm chủ đạo và khư khư giữ đặc quyền đặc lợi, *tước quyền sở hữu đất đai của dân*. Hậu quả là không ai dám đầu tư dài hạn, thấy bấp bênh nên chỉ làm ăn bốc hốt, khó tìm tư nhân VN lẫn ngoại kiều đặt kế hoạch đầu tư dài hạn 20, 30 năm trở lên, hơn nữa muốn vay tiền thì không có bằng khoán bất động sản thế chấp, luật pháp mù mờ, mỗi người một phách, chỉ tạo ra tham nhũng từ dưới lên trên. Thật ra từ 2007, dòng vốn đầu tư nước ngoài ồ ạt đổ vào Việt Nam, thay vì để đầu tư dài hạn công nghiệp, lại biến ra tiền đồn vào địa ốc, dẫn tới bong bóng như bên Tàu, và ngay năm sau, 2008, lạm phát nặng do quản trị sai lầm về dòng vốn đầu tư ngắn hạn trên (tr.73)

2- Cải cách **khung luật pháp** của VN cần hơn Trung quốc, là vì, theo tác giả, hai phần ba đầu tư nước ngoài vào TQ là do Hoa kiều (Đài Loan, Hồng Kông), còn ở VN lại là ngoại kiều Âu Á...nếu bộ luật tài sản, luật thương mại, thuế khoá, không minh bạch ...thì VN không thu hút được đầu tư dài hạn của doanh nhân quốc tế.

Luật lệ mờ ám dẫn tới tham nhũng, tham nhũng làm trì trệ phát triển, do đó Ngân Hàng Thế giới năm 2012 đã ký kết thoả hiệp chống tham nhũng với 4 ngân hàng phát triển quốc tế khác, và đã tài trợ 600 dự án chống tham nhũng ở các nước với kết quả không khả quan lắm.

3-Từ 1989, VNCS mất viện trợ của Liên Xô, ngân sách thiếu hụt, phải in tiền bù đắp, tạo lạm phát 100% năm 1991. Hệ thống ngân hàng độc diễn *-mono banking system-* của miền Bắc khác xa miền Nam vốn đã có hệ thống ngân hàng Âu châu và sau này tiến bộ hơn cả Pháp qua máy điện toán của Mỹ đưa sang. Ngày nay, hệ thống ngân hàng VN vẫn chưa dùng chi phiếu (tr.52).

Với 12.000 cơ sở quốc doanh, cung cấp 860.000 công ăn việc làm, nhân viên dư thừa, ăn cơm chúa múa tối ngày, kỹ thuật lỗi thời, quản lý kém, thường thua lỗ vì thiếu khả năng cạnh tranh. Cho dù có cổ phần hoá, thì quốc doanh vẫn là quốc doanh. Năm 2011 công ty Petrolimex lỗ 7 tỷ VNĐ một ngày, điện lực EVN lỗ 583 triệu usd, xi măng, cà phê, tơ tằm, công ty xây dựng, cho tới Hàng không VN, 2012, đều thua lỗ. Quốc doanh xen cả vào các doanh nghiệp tư như rượu bia, đường, hoá chất, vải sợi...trong tinh thần độc quyền độc diễn sẵn có.

4- Trường hợp **Đại Hàn** là một ngoại lệ : nhập cuộc đúng thời điểm từ vũ bão nên Hàn chỉ mất 30 năm để trở thành cường quốc kinh tế, trong khi nhiều nước Âu Tây đã phải mất cả hai thế kỷ. Đặc biệt với TT Phác Chính Hy, xuất khẩu mạnh mẽ, lập Viện Phát Triển Quốc Gia KID (Korea Institute of Development), chính quyền can thiệp nhưng sát cánh cùng tư nhân, quyết tâm đưa đất nước từ yếu đến mạnh, từ mạnh đến cường, là vì hệ thống hành chính liêm khiết, hữu hiệu, không có nhiều con mọt làm hư hoại quốc doanh lẫn tư doanh. Hàn quốc cũng từng thất bại, phải bỏ công nghiệp nặng (1971-79) để trở về xuất khẩu (từ 1980 tới nay-tr. 179), chú trọng vào công nghệ sản xuất (process technology) hơn là thiết kế sản phẩm (product design). Tóm lại Đại Hàn đã tạo được nền tảng công nghiệp (industrial base), công nghệ bản xứ phát triển mạnh với trợ giúp kỹ nghệ nước ngoài.

5- Dù sao, ở VN, chiều hướng tư doanh không thể đảo ngược, lớp lớp người năng động, nhất là ở miền Nam, sôi nổi đi vào thương trường, riêng năm 2010 có 500.000 doanh nghiệp đăng ký, mỗi năm thêm 70.000 doanh nghiệp tư làm ăn chấp nhận may rủi, một nửa số doanh nghiệp này đã bị phá sản, đóng cửa vào năm 2011 do lạm phát và lãi suất vọt cao (tr.25). Chính môi trường tư doanh cạnh tranh mới có thể làm bật lên những doanh nhân xuất sắc, có khả năng quản trị giỏi, tầm nhìn xa, để vận hành kinh tế toàn quốc và từ đó tham gia vào công cuộc phát triển đất nước (tr.153).

Tuy đã chuyển đổi từ nông nghiệp sang công nghiệp, nhưng hiện tại công nghiệp VN còn eo hẹp không đủ sức cạnh tranh với sản phẩm nước ngoài, từ kem đánh răng lẫn sà bông, cách xa Phi, Nam Dương từ 30-70 năm về giá trị gia tăng sản xuất, năng suất lao động chỉ bằng 61% các nước ASEAN, 22% Mã Lai và 12% Singapore. (tr. 163, trích theo Viện Nghiên cứu Lao động và XH 2009-2010). Hơn nữa, muốn vượt từ cái bẫy thu nhập trung bình (*middle income trap*).

Để tiến lên công nghiệp phát triển, VN cần vượt qua công nghệ lắp ráp xe máy, gia công may mặc... sang công nghệ phụ trợ, làm chủ quy trình sản xuất từ A đến Z, nếu cứ phụ thuộc vào đầu tư nước ngoài, VN sẽ dậm chân phát triển chút ít, mãi mãi là thị trường tiêu thụ (như Thái) chứ không đạt thị trường sản xuất cạnh tranh (như Hàn). Nếu đầu tư nước ngoài rút ra, như hiện tại nhiều nhà đầu tư đang rút ra ở Nga và Tàu để chuyển sang Ấn và Brazil, thì kinh tế VN sẽ mất thăng bằng ngay.

VN hiện tại có 267 khu công nghiệp với 100 khu quanh Sài Gòn, với 4500 dự án đầu tư trong nước, 4000 dự án đầu tư nước ngoài (60 tỷ usd). VN vẫn chưa có tư doanh công nghiệp lớn, nghiên cứu cho thấy 405 doanh nghiệp tư nhân cỡ vừa và cỡ nhỏ vẫn bị quốc doanh đè nén, không phát triển thành doanh nghiệp lớn được, mà công nghiệp chỉ là công nghiệp lắp ráp, chưa sang công nghiệp phụ trợ và chế tạo. Thái mất 50 năm từ 1960 mới sản xuất được 70% linh kiện (parts) xe hơi, Mã Lai khá hơn, lắp ráp xe hơi với 100% parts nội địa. (tr.198)

6- Kinh tế thị trường đòi hỏi cạnh tranh, cạnh tranh đòi hỏi phẩm chất cao, muốn đạt mức kỹ thuật cao phải có chuyên viên giỏi...Việc phát triển công nghệ cần ba đoạn: du nhập công nghệ, thích ứng công nghệ và làm chủ được công nghệ (acquisition, adaptation, mastery of technology), đây chính là nhược điểm lớn nhất của VN trên đường công nghiệp hoá (tr.157).

Từ sau 1975, CS nhất thống chứ VN không thống nhất, CS đè bẹp những cái hay đẹp của miền Nam đang phát triển theo đúng chiều hướng dân chủ, thay thế bằng hệ thống "hồng hơn chuyên", hệ thống này đã giết chết Sô Viết vì cán bộ võ học làm sao chỉ đạo bác sĩ, kỹ sư, giáo sư...Việt Nam ta, mưu mẹo hơn, mua bằng, chạy bằng...cho đủ số Tiến sĩ, Thạc sĩ...với hơn 1 tr. sinh viên và 400 Đại học mà rút cục giáo dục VN vẫn ở mức rất thấp, sinh viên tốt nghiệp ra không đủ khả năng làm việc theo tiêu chuẩn quốc tế, mà nhận các công việc bất đắc dĩ thì lương bổng chỉ đủ tiền thuê phòng và đồ sảng, ăn cơm văn phòng và uống cà phê pha bột ! Hai lãnh vực Giáo dục -Y tế, không sản xuất, không mang lợi lộc, bị bỏ bê, yếu kém, gia đình khá giả, cán bộ có tiền, gửi con đi du học từ cấp trung học, hay ít ra cũng xin vào các trường tiểu học, trung học quốc tế Úc, Singapore, Canada, Anh, Mỹ...mở đầy Sài Gòn, Hà Nội...Đại cường Mỹ, trong chiến lược dài hạn, nhận tới 16.000 du sinh, mỗi năm thu cả tỷ usd cho các trường lớp nội địa. Chỉ số sáng tạo toàn cầu CII (*global innovation index*), nói lên đầu óc sáng tạo, thông minh, của VN năm 2012 chỉ xếp hạng rất thấp, 76/141 nước điều tra. (tr.188)

ĐI TÌM PHƯƠNG THUỐC PHÚ QUỐC CƯỜNG DÂN

Rút lại từ cơ bản, VN vẫn phải thay đổi tư duy để phát triển kinh tế, xã hội và chính trị. Sau đây là vài suy nghĩ tản mạn :

Việc thay đổi tư duy ở Việt Nam không dễ, có 3 lý do:

* **Lối học từ chương, lối nghĩ độc đoán, lối làm hời hợt**, ăn rế từ thời Tống Nho khoa cử, qua thời Pháp thuộc, tới thời loạn lạc, khiến thế hệ mới vẫn còn bị ảnh hưởng nặng.

* Vì lòng tham vô đáy, quân cán phải **giữ chặt quyền thế**, số người này, ít ra cũng 3 triệu, cộng với số người theo đóm ăn tàn, cơ hội chủ nghĩa, được hưởng đặc quyền đặc lợi, không dễ gì từ bỏ lối nghĩ lối nhìn cũ.

* Chẳng cứ ở VN, các nước chậm tiến không tiến nhanh được vì **nhóm độc tài cố tình giữ tốc độ chậm lại** để độc hưởng đặc lợi, không chia sẻ với nhóm khác, họ nại đủ cớ như dân chủ thì rối loạn, bàn tay ngoại bang phá hoại, diễn tiến hòa bình v.v... Đất nước tổ chức như cái bang bí mật: Bắc Hàn từng để 2 triệu dân chết đói nhưng vẫn dùng tài nguyên chế hỏa tiễn nguyên tử, nặn 37.000 pho tượng lãnh tụ Kim Nhật Thành đã xuống lỗ từ lâu, ông Mao làm chết cả 35 triệu dân mà ảnh vẫn trưng ngay trên cổng Cẩm Thành !!

THAM NHŨNG phải gọi là *vĩ mô* vì tác hại tới tầm mức kinh tế quốc gia, một nguyên nhân quan trọng đề ra tham nhũng (và dĩ điểm), là bệnh LU'ỒI, không muốn tay làm hàm nhai, không kiên nhẫn làm giàu, chỉ muốn làm chơi ăn thật, chạy áp phe, ăn bổng lộc, đơi người mang tiền tới dâng như nằm chờ sung rụng... Một nước có hòa bình, tương đối dễ thở như Thái Lan, mà suốt mấy trăm năm cũng không tiến bằng Đại Hàn, Nhật là bởi vì dân Nhật, Hàn chăm chỉ làm việc, nỗ lực lao động, trong khi Thái chỉ làm những việc dễ dàng như tắm hơi, du lịch, dịch vụ thương mại, lắp ráp... Muốn tham nhũng phải có quyền lực, hét ra lửa, nắm luật lệ, dân phải sợ (*họ Sợ* như lối nói của nhà văn Nguyễn Tuân) như cá nằm trên thớt, thì mới chạy chọt cho nên làm chính trị độc tài để có quyền lực, có quyền lực để có tiền bạc. Muốn chặt đứt chu trình tham nhũng thiết tưởng phải thay đổi giáo dục, người dân ai cũng có nghề, tự lực mưu sinh, công chức cán bộ cũng có chuyên môn, có lương đủ sống, mà ra lĩnh vực tư làm việc cũng kiếm ăn được, thì tham nhũng sẽ dần dần bớt đi. Cho nên ở những nước kinh tế cao, nạn tham nhũng bớt hẳn, mà nạn háo danh cũng giảm thiểu: lương Tổng Thống Mỹ không cao bằng lương một Giám đốc công ty hay một xướng ngôn viên truyền hình, nhà Thủ tướng Anh nhỏ bé như nhà dân trung lưu, trí thức không háo hức đi vào chính trị nhằm nạt nộ dân, không làm chính trị như nghề buôn không vốn, do đấy nhiều người đi vào chính trị với tinh thần phục vụ xã hội cộng đồng chẳng khác gì lựa chọn một nghề chuyên môn. Nói khác đi, khi chính giới được đề cao quá mức, khi nhóm lãnh đạo được cố ý đồng hóa với uy quyền quốc gia đất nước, khi lãnh tụ được tung hô là cha già dân tộc, được hưởng mọi đặc quyền đặc lợi, thì tình trạng phong kiến sẽ xảy ra như thời vua quan, muốn chấm dứt không có cách nào khác hơn là dân chủ hóa khởi đi bằng kinh tế: tiền đánh bại danh, phá bỏ chu trình mua danh hốt bạc, đem chính khách về với thực tế lương thiện: công bộc của dân chứ không phải là đê đầu dân.

Việc cải tổ hành chánh, phòng ngừa tham nhũng, có thể theo các nước tân tiến qua việc dùng các *loại mẫu đơn* rõ ràng minh bạch lệ phí, thời hạn xét đơn, thời hạn giải quyết..., nhưng việc chính vẫn là công lực phải giảm tối đa, phải được huấn luyện chuyên môn, phải được tẩy não tâm lý công chức quan liêu ban ân huệ cho dân đen. Báo cáo Ngân Hàng Thế giới gần đây cho biết có tới 70% doanh nghiệp đưa hối lộ và VN vừa yếu về thể chế lẫn kiểm soát tham nhũng (theo BBC 14-12-2013)

Vn Không Bao Giờ Bắt Kịp Lân Bang !

Trong 31 năm qua GDP VN vẫn đứng hạng chót trong 7 nước lân bang : Phi, Ấn, Thái, Mã, Hàn, Singapore. GDP Thái hơn 4 lần VN, Sing hơn VN tới 35.86 lần theo web. *Gs Trần Đăng Hồng Ph.D.* VN phát triển chậm nhất trong 7 nước (1980-2010) và tính toán một cách khoa học, với biểu đồ, thì với tốc độ chậm chạp này, VN sẽ không bao giờ bắt kịp Phi, Ấn, Thái, chứ đừng mơ tưởng bắt kịp Mã, Hàn, Singapore.

Cải Tổ Giáo Dục

Đứt khoát tránh xa ảnh hưởng văn hóa giáo dục từ chương. Sinh viên du học nên đi các nước có văn hóa thực tiễn như Nhật, Đức, Anh, Mỹ... thực tế và thích làm hơn co cũi. Đại học chỉ nên mở các phân khoa luyện nghề chuyên môn : Kỹ sư, Y Nha Dược, Kinh tế Thương mại, Kế toán, Quản trị, Sư phạm... kết nối chặt chẽ với thực tế thị trường xã hội. Bỏ bớt khoa bảng để tránh mua bằng hư danh, hướng trí thức vào **thực học**.

Đào tạo càng nhiều chuyên viên kỹ thuật trung cấp bao nhiêu càng hay bấy nhiêu, ngay từ lớp 9 lớp 10, đã có thể hướng nghiệp.

Phát triển võ thuật, thể thao, dinh dưỡng : trở lại truyền thống văn ôn vũ luyện đời Lý, Trần, từ bỏ lối giáo dục tiên học lễ hậu học văn từ đời Lê, Nguyễn theo Tống Nho. Dân chúng có khỏe mạnh thì tinh thần mới Khang kiện, tư tưởng suy nghĩ mới không bệnh hoạn bất thường.

Hai bộ môn Y Tế (Vệ sinh, thuốc men bệnh tật thông thường) và Kinh Tế Thương Mại (tiết kiệm, buôn bán, kế toán...) cần được đưa vào chương trình Trung Tiểu học, giúp học sinh giữ gìn sức khỏe và làm quen với đời sống kinh tế thị trường. Chính ông Greenspan, Chủ tịch Cục Dự trữ Liên Bang Mỹ, cũng đã đề nghị giảng dạy Kinh Thương từ cấp Trung học, đủ biết tầm quan trọng của kinh tế trong thời đại mới.

Dân Chủ không phải là từ ngữ rỗng, mà là một diễn trình học tập thay đổi tâm lý, từ ông thầy không độc đoán với học trò, từ ông bác sĩ khiêm tốn với người bệnh, từ ông giám đốc biết nể vì nhân viên... dân chủ bình đẳng khởi đi từ trong nhà và lớp học, mà *tinh thần dân chủ cốt yếu là tản quyền, tinh thần dân tộc chủ yếu là tôn trọng địa phương, do đó VN nên tổ chức thành **chính vùng tự trị phát triển***, dựa theo tiêu chuẩn dân số và địa lý. Mỗi Châu, khoảng 8- 10 triệu dân, tự lựa chọn đường lối phát triển. Lợi điểm : nhiều phần bánh chia cho đại chúng, nhiều phần danh sẽ cho thiên hạ, thỏa mãn được căn bệnh trầm kha của con người: bệnh ham làm lịch sử, tham danh vị...

Một thí dụ: vùng Đà Nẵng, như một đặc khu, đã phát triển khá hơn theo chiều hướng thuận lợi, tuy chưa hoàn hảo, cũng có thể tạm làm mô hình cho các địa phương khác.

KẾT LUẬN

Có hai loại chuyển hoá : chuyển hoá nội tạng và chuyển hoá cấu trúc, thay đổi cái ruột hay thay đổi cái vỏ. Vì các nước chậm tiến vỏ cũng hư mà ruột cũng hỏng, nên phải thay đổi cả hai. Nếu xét ưu tiên thì phải thay đổi ruột trước vỏ sau. Nhưng nhóm thợ nào muốn thay đổi và biết thay đổi, đây là vấn đề nan giải nhất của một dân tộc muốn vươn lên. Tựu chung, Việt Nam cần có một nhóm thợ nỗ lực canh tân, một nhóm Samurai Rồng Tiên, thì đất nước mới qua được vũng lầy lịch sử, đưa toàn dân trở lại **Lệ Làng : Đồng qui, Đồng Tôn, Đồng Tiên**. Một khi dân chủ đã ngấm vào máu huyết dân tộc thì không ma lực nào cấm cản được nữa. Nói theo cổ nhân, mỗi nước đều có cộng nghiệp (collective karma), khi cán cân thiện căn lớn hơn ác căn thì *Viêm Việt tứ hải lạc âu ca* sẽ lộ rạng, mây mù sẽ tan vậy.

Hạ Long Bụt sĩ LƯU VĂN VỊNH